

שחיטה משום דכמת דמי. ואיך יתכן שכהן זה הוא חי, שפסלתו לעבודה.

ומתריצין: **כבר רמא ניהליה**, התם במסכת נדה, **רב שימי בר חייא לרב**. ואמר ליה רב: **שימי את! חכם גדול כמותך**, ואינך יודע לתרץ המשנה?

הכי פירושא דמתניתין: לא שיש לו שני גבין ושתי שדראות ממש, דזה אינו חי. **אלא, בששדרתו עקומה**, ונראית כשני גבין ושתי שדראות. ואילו אני אמרתי ביש לו שני גבין ושתי שדראות ממש.

מתניתין:

נאמר בתורה: "או חרם". והמשנה מבארת מהו מום זה.

"החרום" פסול.

איזהו חרום?

הכוחל, שיכול לצבוע, **שתי עיניו כאחת**, שחוטמו שקוע בין שתי עיניו וכשהוא צובע את עיניו יכול למשוך את המכחול מעין לעין, ואין החוטם מעכבו.

וכמו כן נפסל הכהן [לא משום "חרום"], **ששתי עיניו למעלה ממקומן או שתי עיניו למטה ממקומן הרגיל**.

או **עינו אחת למעלה ממקומה, ועינו אחת למטה ממקומה**.

או שהוא רואה את החדר ואת העלייה **כאחד**. ששתי עיניו עומדות במקומן אלא שאחת רואה למטה ואחת למעלה, ונמצא רואה את החדר והעלייה כאחת.

שכי השמש, שאינו יכול להסתכל כנגד השמש⁽¹⁰⁾.

והזגדן, שעינו אחת משונה מחברתה⁽¹¹⁾.

והצירן, שעינו זולגות דמעות תמיד.

ושנשרו ריסי עיניו, שערות עפעפיו, **פסול מפני מראית העין**. [ורק מום זה האחרון פסול מפני מראית העין בלבד, כדלעיל בגמרא].

גמרא:

תנו רבנן: "חרום" — שחוטמו שקוע בין עיניו.

חוטמו סולד, קצר [עיי' רבינו גרשום]. חוטמו כולם, שנסתמו נקביו. חוטמו נוטף, ארוך ותלוי עד למטה מהשפתיים — מנין דפסילי?

תלמוד לומר: "או חרם", לרבות⁽¹²⁾.

רבי יוסי אומר: אין נקרא "חרום" אלא הכוחל שתי עיניו כאחת.

אמרו לו: הפלגת! יותר מדאי אלא, אף על פי מג-א

10. במקום שהשמש זורחת שם, רש"י בגמ'.

12. בחזו"א הקשה ד"סולד" ו"נוטף" היינו ששנינו לקמן מב, א "חוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו" ומשמע דפסלינן התם לא משום "חרום", ועיי"ש שיישב לפי פירוש הרמב"ם

11. כדמפרש בגמרא לקמן מד, א.

במקומן, ורואה את החדר ואת העלייה כאחת, לפי שעין אחת רואה למעלה ואחת למטה, נמי מיפסיל.

והוינן בה: מנא הני מילי דכל אלו פוסלין?

ומשנינן: דתנו רבנן: כתיב: "או תבלל בעיניו", והאי ב"עיניו" יתורא הוא דמימילא ידעינן ד"תבלול" אינו אלא בעין. ודרשינן: לרבות כל מה שבעיניו? כל שינוי שיש בעין.

מכאן אמרו: שתי עיניו למטה, שתי עיניו למעלה, עינו אחת למעלה, ועינו אחת למטה, ורואה את החדר ואת העלייה כאחת, או שמדבר עם חבריו, ואחר אומר לי רואה, שנראה כאילו מביט בפני אדם אחר, כולהו הוי מומא.

תנו רבנן: כתיב: "איש עור", בין שהוא פומא בשתי עיניו, בין שהוא פומא באחת מעיניו.

חורוור, חולי בעין, שיש לו כמין טיפין לבנות. והמייב, שעינו דולפות מים תדיר, הקבויעין [בין החורוור ובין המים וכדלעיל לח, ב במשנה] — מניין דפסילי נמי משום "עור"?

תלמוד לומר: "איש עור", "איש" ריבויא הוא, לרבות כל הנך.

אמר רבא: למה לי דכתב רחמנא: "איש עור", "דק", "תבלול בעיניו"?

ומתריצין: צריכי לכולהו.

דאי כתב רחמנא "עור", הוה אמינא דפסיל

שאינו משוקע כל כך עד שכוחל שתי עיניו כאחת, הוי "חרום" ופסול.

שנינו במשנה: שתי עיניו למעלה, או שתי עיניו למטה:

והוינן בה: מאי שתי עיניו למעלה, שתי עיניו למטה? אילימא, שתי עיניו למעלה, היינו דחזי למעלה, שעניו עומדות במקומן, אבל רואות תמיד כלפי מעלה. וכמו כן, שתי עיניו למטה, היינו דחזי תמיד למטה, אבל עומדות במקומן.

והא דתני: עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה, היינו דחזי עינו אחת למטה, ועינו אחת למעלה,

אם כן תיקשי, דהיינו רואה את החדר ואת העלייה כאחת, ובמתניתין חשיב לה הא דעינו אחת למעלה ועינו אחת למטה והא דרואה את החדר בתרי מומין, והרי היינו הך הם.

ומתריצין: אלא, הכי פירושא דמתניתין: שתי עיניו למעלה, היינו דקיימן למעלה, שעומדות בגובה המצח שלא כשאר בני אדם.

שתי עיניו למטה, דקיימן למטה, ממקומן אצל שאר בני אדם.

עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה, דקיימי עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה. ושניהן שלא במקומן, זו כלפי מעלה, וזו כלפי מטה.

וקיימי בסדרן נמי, וגם כאשר הן עומדות

משניותא, שמיקומם שונה, שעומדות למעלה או למטה, ילפינן, מ"בעינו".

שנינו במשנה: פכי שמש.

תני רב יוסף: פני שמש, ששונא את השמש, שאינו יכול להסתכל על מקום שחמה זורחת שם.

"זגדיין" דקתני במתניתין, מהו?

מחוי רב הונא, הראה באצבעו, חד מדידהו, וחד מדידו, שיש לו עין אחת כעינו של זה שיושב מולי, [והיה זה רבי יהודה שהיו עיניו משונות] ועינו אחת כשלי(13). ואיקפד רב יהודה!

מיתיבי: דתניא ש"זגדיין" הוא מום אחר: שכבנא — שגביניו שוכבים, ששערות גבותיו ארוכות ושוככות על עינו. זגדום — שגביניו אחד שחור ואחד לבן.

ומתריצין: תנא, כל זוגא דלא שוי להרדי — זגדום קרי ליה! כל זוג שאין שניהם שווים נקרא זגדום(14). כלומר, בין זוג של עינים ובין זוג של גביני העין שדרכם להיות שוין, ששונים זה מזה נקרא "זגדיין" ["זגדום"].

והא דשנינו: הצירן מהו?

תנא: עיניו תרוטות, עגולות. וצירניות, עגולות יותר מתרוטות. דומעות, מעט. דולפות, מוזילות דמעות עוד יותר. טורדות,

משום דליתנהו לעיניו כלל. אבל חורוור והמים הקבועין, דאיתנהו ביה, שיש לו עינים, ורק יש לו בהם חולי שאינו רואה לא מיפסיל בהכי. להכי כתב רחמנא "איש עור", לרבות את אלו.

ואי כתב רחמנא "איש עור", הוה אמינא דדוקא חורוור והמים מיפסיל משום דלא קא חזי כלל, אבל מחסורייתא שנחלשה ראייתו אבל רואה קצת כגון "דק" לא מיפסיל. להכי כתב רחמנא "דק".

ואי כתב רחמנא "דק", הוה אמינא דטעמא דמיפסיל משום דמחסרן, שפחתה ראייתו מחמת הקרום שיש לו על עינו. אבל מבלביליתא, "תבלול", שחוט לבן נמשך מהלבן שבעין לתוך השחור, לא הוי מום, כיון שראיתו לא נפגמה. כתב רחמנא "תבלול", דהאי נמי מיפסיל.

ואי כתב רחמנא "תבלול" הוה אמינא דדוקא האי מיפסיל משום דמבלבלן. אבל משום משניותא, שמיקום העין שונה או כלפי מעלה או כלפי מטה, או רואה את החדר והעליה כאחד, הוה אמינא לא מיפסיל. להכי כתב רחמנא "בעינו".

אמר רבא: הלכך, כל מום שהוא מחמת כהיותא, שאינו רואה כלל, אתיא מ"איש".

מחסורייתא, שנחלשה ראייתו אבל רואה קצת, ילפינן ליה מ"דק".

מבלביליתא, חוט לבן שנכנס לתוך השחור, ילפינן ליה מ"תבלול".

14. וכתב הרע"ב: "זוג" — שנים, "דוס" — בלשון רומי שנים

13. ועיין תוס'.

מוזילות יותר מדולפות⁽¹⁵⁾.

תנא: אף הזויר והלופין והתימין, הוי מום.

ומבארין: זויר: דמזור עיניה, שעיניו משוטטות תמיד ואינם יכולות לנוח.

לופין: דנפישין זיפיה, שריסי עיניו גדולות.

תומיין: שתמו זיפיו, דלית ליה ריסי עינים כלל.

ופרכינן על הא דקתני דתומין הוי מום: וכי הני תומין גבי מומין תני להו?

והתנן: שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין בלבד, אבל לא הוי מום?

ומתריצין: לא קשיא, הא דתני מפני מראית העין, איירי דאשתויר גרדומי, שנשאר השרשים. הא, דהוי מום, דלא אשתויר גרדומי, שנעקרו לגמרי.

מתניתין:

עיניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז.

גופו גדול מאבריו, שיעור גופו גדול מן הראוי ביחס לשאר אבריו, כגון ידיו ורגליו ושוקיו. או שגופו קטן מאבריו.

חוטמו גדול מאבריו. או שחוטמו קטן מאבריו. [ובגמרא מפרש כמה רגיל להיות].

הצמם, והצמע.

איזהו צמע? כל שאזניו קטנות.

והצמם, מהו? כל שאזניו דומות לספוג שנסחט, שהאזנים כווצות וסתומות.

שפתו העליונה עורפת על התחתונה. או שהתחתונה עורפת על העליונה, הרי זה מום.

ושניטלו שיניו פסול מפני מראית העין.

גמרא:

אמר רב: משה רבינו עשר אמות היה גובהו. שנאמר: "ויפרש את האהל על המשכן". מי פרשו? משה רבינו פרשו! וכתוב: "עשר אמות אורך הקרש". ומדפרש את היריעות בגובה עשר אמות של הקרשים, מכלל דגובהו היה עשר אמות.

וקא סלקא דעתן גובהו דמשה היה בעשר אמות ידיה, כלומר, שאמתו [זרועו] היתה בגודל הרגיל וגובהו היה פי עשר ממנה.

אמר ליה רב שימי בר חייא לרב: אם כן, עשיתו למשה רבינו בעל מום! ⁽¹⁶⁾ דתנן גבי מומין: גופו גדול מאבריו, או קטן מאבריו. והרי באדם רגיל היחס בין גובה גופו לאמתו הוא פי שלש [שגובה אדם הוא שלש אמות] ואצל משה היה פי עשר?

אמר ליה: שימי את! חכם גדול כמותך, ואינך יודע לתרץ [רש"י מג,ב].

משה רבינו היה עשר אמות, באמה של קודש קאמר! שהיא אמה רגילה שמודדין בה את הקרשים, והוא היה פי עשר מאותה

16. וזה לא יתכן שהרי משה היה כהן גדול, ועוד שהיה מהסנהדרין שצריכים להיות מנוקים

15. ועיין תוד"ה עיניו שהקשו דאם המועט פוסל, כל שכן המרובה?

אמה ולא מאמתו שהיתה גדולה בהרבה והיתה מותאמת לגובה גופו [שליש מגובהו].

שנינו במשנה: הוטמו גדול מאבריו, או קטן מאבריו:

תנא: כאצבע קטנה, אם חוטמו גדול או קטן ביחס לשאר אבריו בשיעור של רוחב אצבע קטנה הוי מום. ומשערין ליה בהשוואה לחוטם של אדם אחר שגובהו כמוהו.

שנינו במשנה: **הצימם והצמע:**

תנא: אף הצימח.

לא הוּו ידעי רבנן מאי צימח?

שמעו להחוא טייעא — ערבי דהוה קאמר מאן בעי צימח? ואישתכח דהוה גדיא חזיזא חזיזא, שהיה בידו גדי שאוזניו ארוכות מאד.

אמר רב חסדא: עז שאין לו קרנים, ורחל שיש לו קרנים [שהוא ההיפך מהרגיל], כשרים לגבי מוצח שאין זה מום.

תניא נמי הכי: יש דברים שהן כמומין ואינן מומין, ושוחטין עליהן במקדש, דלא הוי מום, אבל לא במדינה.

ואלו הן: עז שאין לו קרנים, ורחל שיש לו קרנים. והצימח והצימם והצימע, שרק באדם הוי מום, דאינו שוה בזרעו של אהרן, אבל בבהמה לא.

אמר רב חסדא אמר אבימי: נטלו קרנותן וזכרותן עמהן, עצם שבתוך הקרניים, פסולה להקרבה. ואין נפדית עליהן, [בשאר קרבנות ולא בבכור] דלאו מום גמור הוא.

נטלו טלפיים, וזכרותן עמהן, נטלו פרסות הרגל יחד עם העצם שבתוך הטלפיים, פסולה ונפדית עליהן, דהוי מום גמור.

מתיבי: נטלו קרניין וטלפייין וזכרותן עמהן פסולה ונפדית עליהן. וקשיא לרב חסדא דאמר נטלו קרנותן אין נפדית עליהן?

ומתרצינן: לא קשיא: הא דאיתעקור איתעקורי, היכא שנעקרו הקרנים ושרשי הזכרות — העצם, ובמקום שנעקר נעשית גומא הרי זה מום גמור ונפדית עליהן.

הא דאין נפדית עליהן, דאיגום איגומי שנחתכו מלמעלה ושרשיו נשאר.

ופרכינן: ודאיגום איגומי מי פסלא? דהא אמרת דרב חסדא דאמר פסולה ואין נפדית, איירי בדאיגום.

ורמינהו: פרה אדומה שקרניה וטלפיה שחורים, יגוד — יחתוך, את אותו שחור ותהיה כשרה. שמע מינה דאיגום איגומי לא פוסל [שהרי פרה אדומה צריכה להיות "תמימה"].

ומתרצינן: תרגמה זעירי: הא דקתני יחתוך, איירי מעלוי זכרותיהו שחותך במקום שהזכרות לא מגיע לשם. [שבחוד הקרן אין בו עצם מבפנים ואם השחרות לא מגיעה עד מקום העצם, יחתוך].

מתניתין:

דיין שוכבין, שגדולים כל כך עד שנראים שוכבים, כשל אשה.